

Handlingsplan folkehelse 2017

Sokndal kommune

Grunnlag for handlingsplan for 2017

Handlingsplanen skal være tiltak som bygger på kommunens oversiktsdokument for folkehelse, som var ferdigstilt til sommeren 2016.

Ut fra partnerskapsavtalen med fylket tildeles kommunene midler, på betingelse av at kommunene stiller opp med tilsvarende beløp. For 2017 er dette til sammen 204 000 kr.

Oversiktsdokumentet - hovedpunkter

Dette dokumentet utarbeides hvert 4. år og skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. I kommunens planstrategi bestemmer en hvilke planer som skal lages eller rulleres, med tidspunkt for oppstart.

På denne måten skal folkehelseperspektivet bli vurdert i forhold til alle planer.

Oversiktsdokumentet lages ut fra nasjonale-, fylkes- og lokale statistikker og lokal kjennskap og erfaring.

Forskrift om oversikt over folkehelsen presiserer i §3, at kommunens oversikt skal omfatte opplysninger om og vurderinger av ulike punkter. Her oppsummeres punktene med en kort oversikt over resultater for Sokndal for 2015/16:

a) Befolknings sammensetningen

- Flere bor alene i gruppen 45+ (Sokndal 26,5%, Rogaland 22,6%)
- Gjennomsnittsalder 40 år i Sokndal (Rogaland 36,8 år, landet 39,1 år). Vil gi stadig økning i gruppen 80+. Gruppen +80 år vil holde seg stabil til rundt 2025, og vil da øke sterkt fram mot 2040, fra ca. 200 til ca. 320 (SSB).

b) Oppvekst- og levekårsforhold

- Utdanning: lavt utdanningsnivå. Fullført videregående utdanning eller høyere for gruppen 30-39 år: Sokndal 80%, Rogaland 85%, landet 83%.
- Dokumentert sammenheng mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse.

- Gjennomføring/frafall videregående skole: 2009 – god gjennomføring med 79,6% (Rogaland 73,3%). Frafall 23% (Rogaland 22%, landet 24%). Frafall målt før 2009-kullet.
- Uføretrygdede Sokndal i alder 18-44 år: 4,1% (Rogaland 2,4%, landet 2,6%). Uføretrygdede er en utsatt gruppe helsemessig, også på grunn av stigma.
- Skoletrivsel: fortsatt noe lavt ut fra folkehelseprofil 2016 (Sokndal 80% på 10.trinn, mot fylket og landet, begge 85%). Men god utvikling jf resultater elevundersøkelsen 2015, og UngData 2016 (100% 8.trinn, 86% 9.trinn, 94% 10.trinn). Viktig i forhold til frafall og tilfredshet med eget liv og seg selv/psykisk helse.
- Mobbing: positiv utvikling. 8% på ungdomstrinnet Sokndal sier de har blitt utsatt for plaging/trusler/utfrysing, på skole eller i fritiden, eller via mobil/internett. Likt med snitt for landet.
- Sterk sammenheng mellom mobbing og psykisk helse. Viktig å jobbe forebyggende/forebygge mobbing i skolen.
- Lesing: mestringsgrad i lesing 5.trinn er lavt, 35% på lavest mestringsgrad, mot Rogaland 26%, og landet 25%. Men positiv utvikling ut fra nasjonale prøver de siste år.

c) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Viktig å kontrollere jevnlig: støv, støy, ev forurensing. Godt utbygd turløypenett/mye natur.

d) Skader og ulykker

Status Trafikksikker kommune. Innebærer fokus på trafikksikkerhet og ordninger for barnehage/skole/frivillighet. Relativt få drepte/skadde. Få behandlet i spesialisthelsetjeneste. Av behandlede: mest fallulykker. Flest i gruppen 80+. Flere skader blant menn.

e) Helserelatert atferd/helsetilstand

- Røyking forholdsvis høyt, spesielt blant kvinner. I 2016 18% som røyker i Sokndal, mot 9,2% i Rogaland, og 10% på landsgjennomsnitt.
- Men antall røykere på vei ned, svært få unge røyker. Snus har dels overtatt.
- Hjerte- og karsykdommer (primærhelsetjenesten), har tidligere vært høye tall her, men ikke med i grunnlaget/profil for 2016.
- Muskel/skjelettplager/sykdom: Høye tall, 273 pr 1000 for Sokndal. 241 for Rogaland, 262 for hele landet.
- Type 2 diabetes: Høyt, godt over snitt for fylket og landet.
- Psykiske lidelser: færre tilfeller enn snitt for fylket og landet. Psykiske plager ungdom: noe lavere tall for Sokndal enn landsgjennomsnitt/fylket.
- Tannhelse: greie tall for 5-åringer, dårligere når de blir eldre. Over 18 år: kommer dårligst ut i Rogaland. Forebygging bør skje i alder 12 til 18 år.
- Vekt: ikke store problemer med overvekt. Men noe undervekt. Være obs på usunn kroppsfiksing ev underernæring.

Ansvarlig for utarbeidelsen av oversiktsdokumentet er:

Rådmannen og hans ledergruppe og andre rådmannen ønsker skal tiltre.
Helsesjef/kommuneoverlege er ansvarlig for det faglige innhold.
Folkehelsekoordinatoren er sekretær.

Det løpende oversiktsarbeid

Dette arbeidet tar utgangspunkt i oversiktsdokumentet. I hvert møte kommer hver representant/avdeling med en liten rapport om bevegelser/nye tilfeller, slik at en kan holde dokumentet oppdatert.

Er det illevarslende ting, skal dette rapporteres til ledergruppen.

Ansvarlig for det løpende oversiktsarbeidet er folkehelsegruppen bestående av:

Rådmann møter etter behov.

Helsesjef/kommuneoverlege (faglig ansvarlig leder)

Folkehelsekoordinator/oppvekst og kultur (sekretær)

Ledende helsesøster

Vernepleier

Psykisk helsetjeneste

Driftsleder B - Hjemmetjenesten

Plan- og miljørådgiver

Dalane Friluftsråd

Politiker

Representant for Råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Det holdes jevnlig møter, hver 6. uke. Det skrives referat og ev endringer i strategier/tiltak legges inn i kommunens database av folkehelsekoordinator. En gang i året har folkehelsegruppen møte med ledergruppen der en gir rapport og forslag til handlingsplan.

Folkehelsegruppen har ansvar for å gjennomføre handlingsplanens tiltaksdel. Denne er politisk vedtatt, og mot slutten av handlingsperioden, vurderes det om tiltakene skal fortsette eller skiftes ut med andre.

Handlingsplan for folkehelsen 2017

Mål	Tiltak	Kostnad	Ansvarlig
Unngå fall/brudd hos eldre	-Fallforebyggingskurs Flere grupper, m/fysioterapeut	32 000	Omsorg
Øke trivsel og trygghet hos eldre som bor hjemme	-forsøktiltak: kontakt gjennom nettbrett - utvidet tilbud med	10 000 10 000	Omsorg

	dataopplæring/nettbrett for flere grupper		
Opplyse/hjelpe barn/unge/familier med trivsel, mestring og livskvalitet bl.a kosthold, tannhelse og livsstil. Nye satsingsområder hvert år etter behov.	Kurs for ansatte tilknyttet Familiens hus. Satsing: felles mal individuell plan, felles rutine ved bekymring	20 000	Helsestasjon Vernepleier
	Kurs/veiledning/samtaler med brukere – regi Familiens hus. Satsing: etter den enkeltes behov. Felles mal/rutiner se over.	20 000	
Økt lesekompetanse	-utvidet åpningstid på bibliotek, lørdager	25 000	Bibliotek
	-lesekonkurranser: Bokorm/sommerles, ev andre	2 000	
Øke aktivitet, trivsel og mosjon generelt NB! Viktig med lavterskel tilbud!	-vedlikeholde og lage nye turløyper	18 000	Dalane Friluftsråd Oppvekst og kultur
	-premiere deltakere “på topp i Dalane”	5 000	
	-premiere deltakere gå/sykle til skolen	7 000	
	-øke åpningstider i svømmehall, lørdager	10 000	
	- arrangementer	15 000	
- etablere nye turgrupper/-tilbud lavterskel/korte turer	5000		
Forebygge og redusere mobbing blant barn og unge	Gjennomføre tiltak i plan for godt oppvekstmiljø: Aktivitetsdag lag/foreninger Bidra med kunnskap/stille med fagkompetanse på samlinger/møter etc.	5 000	Oppvekst og kultur Vernepleier
Samarbeid i Dalane	Utgår for 2017, kun annethvert år		
Øke motivasjon for utdanning og arbeid for ungdom. Motvirke drop outs og unge uføre.	-kurs, samtaler	5 000	Vernepleier
	-tiltak for de unge uføre	10 000	
Samlet		204 000	

Det er ikke tatt med noen utgifter med folkehelsekoordinator, kurs/samlinger vedkommende reiser på. Heller ikke ev nye tiltak innen Sjumilssteget og lignende.

Presisering av tiltak

1) Fallforebyggingskurs

Dette er midler til kurs som skal holdes av innleid fysioterapeut. En setter opp grupper av eldre ut fra anbefaling av lege og andre. Målet med dette er også å gjøre det slik at de eldre kan bo lenger hjemme da de unngår fall, slag eller brudd. Utgifter: bemanning og drift.

Gjennomføres høst 2016. Planlagt ny runde høst 2017.

Kommentar: bør følges opp av video/øvelser som legges ut på hjemmesiden/facebook-siden slik at flest mulig kan få nytte av kurset

2) Nettbrett/dataopplæring

Med en eldre befolkning, der flere av dem bor hjemme, er det viktig å kunne ha kontakt med dem slik at de føler seg trygge. Ved å gjøre et forsøk på at noen får opplæring i å bruke nettbrett som et kommunikasjonsmiddel (Skype) med betjening på Solbø/hjemmesykepleie/venner m.m., så øker dette trivsel og trygghet, noe som spiller inn på folkehelsen.

Kommentar: Bør utvides med tilbud til eldre som for hjemme som trenger hjelp til andre oppgaver som krever kjennskap til data/nettbrett, så som nettbank. Her bør SR-bank spørres. Gjerne i samarbeid med skolen/10.trinn og/eller Frivilligsentralen.

3) Familiens hus er et sted (jfr tidligere oppvekstutvalg) der ulike etater kan møtes og ta opp utfordringer for enkeltpersoner/ grupper på et tidligst mulig tidspunkt, slik at en raskt kan sette inn rett hjelp.

Utgifter: Kurs, reise, bevertning og kursholdere

Kommentar: Familiens hus driver løpende både kurs/kompetanseutvikling for ansatte, og veiledning/grupper med brukere. Begge aktivitetene målrettes ut fra behov. Satsingsområder bør defineres årlig.

For 2017 vil familiens hus satse på å etablere felles mal for individuell plan for hele kommunen. Denne skal baseres på de erfaringer som er gjort sammen med føringer i offentlige veiledere og forskrifter. Videre skal familiens hus jobbe med utarbeidelse og implementering av felles intern rutine for hvordan man som kommunalt ansatt skal agere når man er bekymret for et barns helse, omsorg eller velferd. Til slutt vil fokus også i 2017 rettes mot kompetansehevning innenfor de ulike problematikker som medlemmene av familiens hus møter i sin arbeidshverdag.

4) Biblioteket bør ha åpent på lørdagen (første lørdag i hver måned) slik at familier lettere kan gå samlet til biblioteket og ha det som en aktivitet. Lesing er en av de viktigste folkehelseiltak i Sokndal jfr lav utdanningsprosent. Lesing gir forsprang: også her en gradvis opptrapping.

Lesekonkurranser kan være loddtrekning blant dem som har lest bøker.

Utgifter: Premier, bemanning og drift.

Kommentar: Viktig med lørdagsåpent bibliotek samtidig med åpent i svømmebassenget, blir et godt aktivitetstilbud spesielt rettet mot småbarnsfamilier. Også vurdere stadig nye konkurranser og aktiviteter som involverer lesing/bøker.

Utfordring i forhold til lesing, henger sammen med punkt om drop outs: hvordan jobbe mot/med foreldre i forhold til holdninger til lesing og utdanning?

5) Økt aktivitet, trivsel og mosjon generelt

Dalane friluftsråd har en viktig rolle i å opprette, vedlikeholde og merke turløyper. De har også laget kart over toppturer i hele Dalane. Vi har en loddtrekning av premie blant dem fra Sokndal som har minst 80 poeng. Videre har vi en loddtrekning av premie for elever som går/sykler til skole. Svømmehall får utvidet åpningstid lørdager (første lørdag i hver måned) da en kan kombinere dette med bibliotek.

Vi ønsker også å ha noen enkeltarrangementer for å samle folk til felles aktivitet for å øke trivsel og samhold. For eksempel Kulturminnedagsarrangementet (årlig, september) passer godt inn her.

Utgifter: Vakter og drift, premier og arrangementsutgifter (ev betale arrangør)

Kommentar: Det bør vektlegges i arrangementer og turtilbud at turer og aktiviteter er for alle. Det bør satses spesielt på lavterskeltilbud, som kortere turer og aktiviteter som kan bidra til sosiale nettverk og fysisk aktivitet. Vi kan utfordre eksisterende turgrupper/frivillige turledere på å etablere turtilbud med for eksempel start fra Thildahaugen, og ev kaffe/grilling her etterpå. Samarbeid med Frivilligsentralen om turer og arrangementer er også aktuelt. Se i sammenheng med livsstilssykdommer og en forholdsvis stor voksen befolkning som bor alene.

6) Mobbing.

Skolen har hatt stort fokus på dette i flere år, noe som gir resultater. Men det er ennå mye å jobbe med. I forhold til tiltak bør vi se på spesifikt på forebyggende tiltak, og da er inkludering, trivsel og psykososialt miljø viktige ord. Plan for godt oppvekstmiljø er under revidering, og her må fokus være forebygging og positive miljøer mer enn bare mobbing. Tiltak og systematikk må formidles på en oversiktlig og lett forståelig måte. Det bør være faste systemer både for forebygging og oppfølging av mobbesaker i både skole, barnehage og lag/foreninger.

Utgifter: leie lokaler, mat div til aktivitetsdag.

Kommentar: se spesielt på tiltak for og rettet mot lag/foreninger som kan virke forebyggende. Øke kunnskapen blant ledere/trenere om mobbing og inkludering av alle. Her kan kommunen tilby hjelp/veiledning. I tillegg bør man ha en årlig aktivitetsdag med lag/foreninger/kulturskole som presenterer seg. Det bør være et mål at alle barn/unge har en organisert fritidsaktivitet. Også bedre informasjon ut om aktiviteter/lag/foreninger.

7) Økt samarbeid i Dalane

Det kan være tema som det er omfattende og kostbart å belyse alene for en kommune. Da kan det være greit å kunne arrangere et felles kursdag annethvert år i Dalane. (2016)

Utgifter: Kursarrangørutgifter

Kommentar: Folkehelsekonferanse i Bjerkreim gjennomført for 2016. Kun annethvert år, så utgår for 2017.

8) Øke motivasjon for utdanning og arbeid for ungdom, «drop outs» og unge uføre

Selv om frafallet fra videregående har bedret seg, er det viktig å få alle gjennom dette. Det har også innvirkning på arbeidsledighet. Dette i tillegg til høy prosent uføreungdom, gjør at en må tenke på tiltak her sammen med NAV.

Utgifter: Motiverende kurs, besøk og stimulering.

Kommentar: det jobbes kontinuerlig med tilpasset veiledning og tilpassing med alternative utdannings/praksisløp for enkeltelever. Viktig at det også tenkes tidlig forebygging her: barneskole/barnehage – sammenheng med punkt om lesing. Og legges til rette for at de med utdanning kommer tilbake til bygda. I tillegg har Familiens husgruppen invitert Dalane vgs og fylkeskommunal ppt til dialogmøte i 2017 for å se på hvordan vi kan få til gode videregående løp for de som har mye spesialundervisning på ungdomsskolen.